

Statistik om insatser till vuxna personer med missbruk och beroende 2021

Antal personer utskrivna från LVM-placering minskade 2021 jämfört med föregående år. Utvecklingen av socialtjänstens insatser till personer med substansmissbruk har varit relativt oförändrad över en längre tidsperiod. Socialtjänstens insatser vid spelmissbruk ökade år 2021 jämfört med året innan, från 500 till 620 personer, vilket innebär en återgång till tidigare nivå. Inom hälso- och sjukvården ses en minskning av antalet vårdade personer det senaste året.

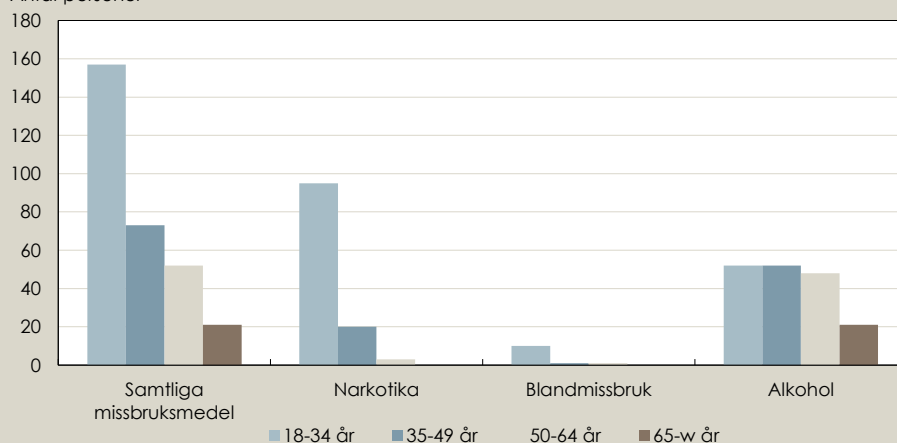
Tvångsvård enligt LVM

Narkotika vanligaste missbruksmedel

Den 1 november 2021 tvångsvårdades strax över 300 personer på institutionen enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM 1988:870), varav 35 procent var kvinnor. Det är en svag ökning jämfört med samma datum 2020. Antalet utskrivna personer minskade dock med nära tio procent 2021 jämfört med 2020.

Figur 1. Antal vårdade personer efter ålder och missbruksmedel, 1 november 2021

Antal personer

Källa: Statens institutionsstyrelse

Majoriteten av de som vårdades enligt LVM hade narkotika som huvudsaklig indikation. Åldersgruppen 18–34 år utgjorde den största gruppen den 1 november 2021. Åldersgrupperna var ungefär lika stora med avseende på alkoholindikation med undantag av gruppen 65 år och äldre som var färre till antalet. Blandmissbruk förekom i den yngsta åldersgruppen och visade mycket låga nivåer i övriga

åldersgrupper (se tabell 13). Blandmissbruk som indikation har minskat påtagligt jämfört med föregående år.

Frivillig vård enligt SoL

Insatser vid spelmissbruk

År 2018 infördes en ändring i Socialtjänstlagen (SoL 2001:453), som innebar att socialtjänsten har en skyldighet att ge insatser till personer som har ett spelmissbruk. Med spel avses här spel om pengar. År 2018 fick knappt 500 personer insatser för ett spelmissbruk. Ett år senare, 2019, hade det av kommunerna rapporterade antalet personer som fått motsvarande insatser ökat till knappt 630. Efter en nedgång under 2020 ökade ärendena som rörde spelande om pengar under 2021 återigen till 620 personer, varav 22 procent var kvinnor.

När nya statistikuppgifter samlas in finns alltid en osäkerhet initialt. Drygt 100 kommuner har rapporterat insatser samtliga fyra år sedan lagändringen trädde i kraft, vilket tyder på en viss stabilitet. Samtidigt rapporterade nära 170 kommuner inga insatser kopplade till spelmissbruk under 2021. Om nivån återspeglar behoven i denna klientgrupp är svårt att avgöra i dagsläget (se tabell 5 i tabellbilagan).

Öppna insatser vanligast

I socialtjänsten ges ett flertal olika insatser anpassade efter behov och problembild. Individuellt behovsprövade öppna insatser och bistånd som avser boende för personer med missbruk förblev relativt oförändrade under 2021 jämfört med 2020. Individuellt behovsprövade öppna insatser var även den vanligaste åtgärden den 1 november 2021. Över 11 800 personer fick någon form av öppen insats och två tredjedelar av dessa var män. 1 800 personer fick heldygnsvård enligt SoL, varav nära tre fjärdedelar var män. Det var en ökning jämfört med året innan. I det längre perspektivet ses dock en nedgång sedan år 2000 (se tabell 7 i tabellbilagan). Den 1 november 2021 gavs boendeinsatser till nära 6 400 personer med missbruksproblematik (se tabell 1).

Tabell 1. Samtliga frivilliga vård- och stödformer den 1 november 2021 för personer med missbruk

Antal och andel kvinnor och män 21 år och äldre

Vård- eller stödform	Kvinnor	%	Män	%	Totalt	%
Bistånd som avser boende	1 561	24	4 823	76	6 384	100
Individuellt behovsprövade öppna insatser	3 958	33	7 896	67	11 854	100
Heldygnsvård, varav	460	26	1 336	74	1 796	100
Frivillig institutionsvård	425	26	1 207	74	1 632	100
Familjehemsvård SoL och 27 § LVM	35	21	129	79	164	100

Källa: Mängdstatistik missbruk, Socialstyrelsen

Utvecklingen mellan olika vårdgivare jämnas ut

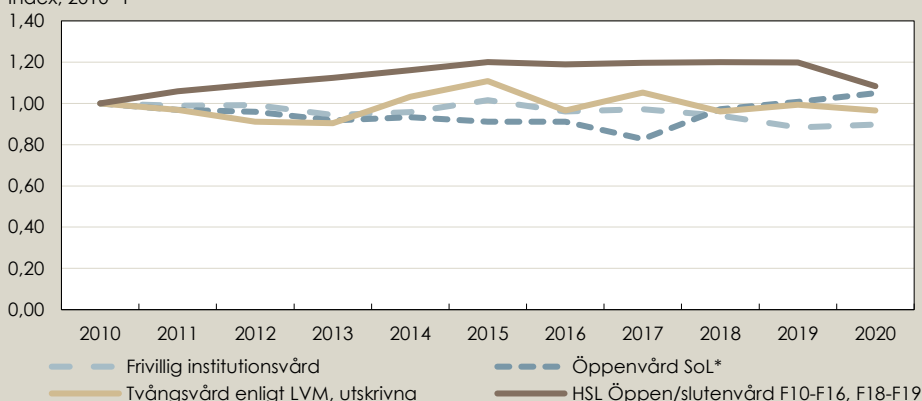
Vård av personer med missbruk- och beroende inom hälso- och sjukvårdens slutenvård och specialiserade öppenvård ökade under 2010–2015. Efter 2015 ses en

platå med en tydlig nedgång mellan åren 2019 och 2020. Minskningen motsvarar ungefär 500 patienter.

Under samma period var antalet vårdade inom socialtjänstens frivilliga institutionsvård relativt stabil. Därtill ses en ökning i öppenvårdsinsatser som pågått mellan åren 2017–2020. (se figur 2 nedan och tabell 7 i tabellbilagan).

Figur 2. Vård av personer med missbruk och beroende inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Antal personer år 2010–2020, indexerad skala

Index, 2010=1

* Individuella insatser 1 november respektive år

Källa: Patientregistret, mängdstatistik missbruk, registret för tvångsvård enligt LVM, Socialstyrelsen

När det gäller vårdade för missbruksdiagnoser inom hälso- och sjukvården kan utvecklingen beskrivas mer detaljerat för olika substansgrupper under diagnosen *psykiska störningar och beteendestörningar* (ICD-koder F10-F16, och F18-F19): Under perioden 2010–2020 var det i stort sett endast diagnoser som ett resultat av alkoholanvändning som minskade, från runt 30 000 till runt 27 000 personer årligen. Samtliga andra diagnostyper har ökat, från illegala droger till läkemedel. Diagnosen som avser missbruk av flyktiga lösningsmedel (F18) utgör ett undantag och har varit relativt oförändrad volymmässigt under perioden. Diagnosen rör dock få personer (runt 70 patienter per år).

De olika vårdformerna skiljer sig åt baserat på innehåll, volym och vårdtider. Många fler vårdades inom hälso- och sjukvården jämfört med de andra vårdformerna. Vårdtillfällena är dock genomsnittligt korta och inkluderar öppenvårdsbesök. Frivillig institutionsvård omfattar färre personer men vårdtiderna är längre, 95 dagar under 2021 (se tabell 2). LVM handlar om cirka 1 000 personer per år, och den genomsnittliga vårdtiden är enligt Statens institutionsstyrelse drygt fyra månader.

Det är inte ovanligt att vårdförlopp inkluderar insatser från flera aktörer, statistiken tillåter dock inte några ingående analyser kring detta då individdata inte får samlas in med avseende på insatser i kommunal regi.

Om statistiken

Statistiken behandlar insatser till personer med missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel, lösningsmedel eller spel om pengar. Statistiken samlas dels in som ett tvärsnitt den 1 november och som uppgifter om insatser under hela året.

Statistikuppgifterna om tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM 1988:870) avser personer 18 år och äldre.

Statistik över frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL 2001:453) avser personer som är 21 år och äldre.

Bortfallet när det gäller mängdstatistiken uppgick till 20 kommuner 2021. När det gäller LVM-statistiken är bortfallet generellt på en låg nivå, medan vissa variabler har något sämre kvalitet. Se vidare: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2022-3-7796.pdf>

Mer information

Du hittar fler tabeller, diagram och annan information här (välj *Tillhörande dokument och bilagor*): www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikammen/vuxna-personer-med-missbruk-och-beroende/

För dig som vill göra egna sökningar i statistikdatabasen: https://sdb.socialstyrelsen.se/if_mis/val.aspx

Kontakt

Hillevi Rydh (statistikfrågor)

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se

Daniel Svensson (sakfrågor)

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se